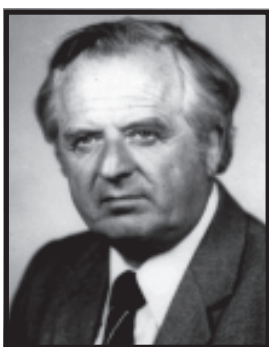

In memoriam 2008

Академик Евгени Богданов Будевски

На 13 октомври 2008 година след кратко боледуване почина основателят на българската електрохимична школа академик Евгени Богданов Будевски.

Евгени Будевски е роден на 29 юли 1922 г. Неговата богата научна дейност в областта на електрохимията започва в 50-те години на миналия век в катедра „Физикохимия“ на Софийския университет „Св. Кл.

Охридски“. През 1959 г. постъпва на работа в новосъздадения Институт по физикохимия към БАН, където ръководи секция „Електрокристализация“. През 1967 г. основава Централната лаборатория по електрохимични източници на ток (ЦЛЕХИТ), която ръководи дълги години като директор. Под негово ръководство ЦЛЕХИТ, сега Институт по електрохимия и енергийни системи (ИЕЕС), израства и се утвърждава като един от световните центрове по електрохимия.

Под ръководството на професор Е. Будевски бе развит оригиналният капилярен метод за получаване на бездислокационни стени на сребърни монокристали, с мощта на който бе потвърдена теорията на кристалния растеж чрез двумерно зародишообразуване, предложена от Странски и Каишев пред 30-те години на миналия век. Установена бе и достоверността на теорията на Франк чрез количествени теоретични изчисления на растежа на полигонизирани спирали. Значителни са и приносите на академик Будевски за развитието на приложната електрохимия и електрохимичните източници на ток у нас. Електрокар на ЦЛЕХИТ с първични цинково-въздушни батерии измина първите си 220 km 6 месеца преди прототипа на Дженеръл мотърс.

През последните години от своята научна кариера, прекъсната със смъртта му, Евгени Будевски беше един от най-ентузиазираните привърженици на водородната икономика и възобновяемите енергийни източници и активно работеше върху горивни клетки с протонно-обменна мембрана.

Професор Будевски остави в наследство 150 научни публикации и 40 патента със значително влияние в науч-

ния свят. Той бе член на редколегиите на списанията *Electrochimica Acta*, *Journal of Applied Electrochemistry* и *Journal of Power Sources*. През своята забележителна кариера, академик Евгени Будевски бе удостоен с множество национални и международни награди: държавната Димитровска награда (най-престижна за времето си), наградата на отделение „Електроотлагане“ към Американското електрохимично дружество, медала „Марин Дринов с лента“ на Българска академия на науките. Той беше вицепрезидент на Международното дружество по електрохимия (1974–1978), чуждестранен член на Саксонската академия на науките (1974), член на Комитета по електрохимия към IUPAC (1980–1987), член на Съвета по запазване и съхранение на енергията към UNESCO-EPS, член на Съвета за изследвания и анализи към президента на Република България (1997–2001).

Евгени Будевски имаше уникалната способност да превръща своите ученици, сътрудници и колегите си от цял свят в добри приятели. Всички, които го познават, ще го запомнят завинаги с оригиналността и свежестта на научното и житийското си мислене, които той съхрани до последния си час. Обичаше природата и къмпирането. Страстен скиор и яхтсмен, той успяваше да увлече и сътрудниците си по своите хобита. До последните си дни обичаше да прекарва със съпругата си Лили всеки уикенд в планинската им къща и да посреща многобройните си приятели.

Със смъртта на академик Евгени Будевски българската научна общност загуби един от най-ярките си представители.

Поклон пред светлата му памет!

Институт по електрохимия и енергийни системи

Ст.н.с. I ст. дн Юрий Николаев Стефановски

На 12 август 2008 година внезапно почина ст.н.с. I ст. дн Юрий Николаев Стефановски. Той е роден на 21 октомври 1934 година в София в семейство на руски емигрант. Завършва средното си образование през 1952 година в 20-то основно училище „Тодор Минков“ в София. През 1957 година завършва висшето си образование – специ-

алност „Органична химия“ на научно-производствения профил на Физико-математическия факултет на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“. Същата година постъпва на работа в съществуващия тогава Химически институт на БАН като технически помощник в лабораторията на професор Димитър Шопов. През 1958 г. е химик в лаборатория

„Органичен синтез“. От 1960 година институтът се преименува в Институт по органична химия, където Ю. Стефановски преминава последователно през всички длъжности до научен сътрудник I степен.

През 1967 г. защитава успешно кандидатска дисертация на тема „Синтеза и стереоспецифични превръщания на някои диалкиламида на бета-аминокиселини“ под ръководството на академик Б. Куртев, а от 1969 г. е старши научен сътрудник II степен. Изследванията са в областта на алдолните реакции, тяхната стереохимия и механизъм. Създадени са методи за синтез на бифункционални диастереомерни съединения и са изучени техните стереоселективни и стереоспецифични превръщания. През 1989 година Ю. Стефановски защитава дисертация за научната степен „Доктор на науките“ на тема „Някои проблеми на стереохимията и механизма на реакцията на Михаел“ и е избран за старши научен сътрудник I степен. Ю. Стефановски изучава щателно стереохимията и механизма на тази реакция и влиянието на реакционните условия върху нейното протичане и стереохимия на продуктите в желаната посока.

В своята административно организационна дейност, Ю. Стефановски се проявява като добър и справедлив администратор. Години наред заема длъжността „Завеждащ лаборатория „Органичен синтез“ и оглавява последователно лабораториите „МОЕРОС“ и „Органичен синтез и стереохимия“. В последните 10–15 години той е ръководител на секция „Органичен синтез и стереохимия“. В периода 1984–1988 г. е научен секретар на Единния център по химия при БАН, а от 1988 г. няколко години е зам.-директор на Института по органична химия с Център по фитохимия (ИОХЦФ). От 1995 г. за два мандата е директор на Института по органична химия – до 2004 г. Дълго време е председател на Съвета на директорите на химическите институти при БАН, един мандат е член на управителния съвет на БАН и два мандата – член на Общото събрание на БАН.

Професионализмът и високата ерудиция на Ю. Стефановски го правят търсен рецензент при защити на дисертации и хабилитиране. Бил е член на специализирания съвет към ВАК по „Технология на органичния синтез и горива“. Член е на Научния съвет на ИОХЦФ и на Специализирания съвет по органична химия и органична технология към ВАК. Бил е член на НС на лаборатория

„Биофизика“ и на Института по микробиология при БАН. Избран е многократно за член на експертни комитети по проблемите на производството на химически реактиви и чисти и свръхчисти вещества. Участвал е и в комитети за регионално сътрудничество на Единния център по химия в рамките на държавния план. Бил е член на организационни комитети на няколко крупни международни мероприятия у нас. Член е на националната комитетия по химия на ЮПАК.

За приноси към БАН е носител на значката „Отличник на БАН“, а за приноси в науката – на орден „Кирил и Методий“ II степен.

Поклон пред паметта му!

Л. Витева

Ст.н.с. I ст. дн Симеон Симеонов Попов

На 29 август 2008 година ни напусна ст.н.с. I ст. дн Симеон Симеонов Попов. Българската общност на химиците-органици загуби един от хората, допринесли най-много за съвременното развитие на химията на природните вещества у нас.

Симеон Попов е роден на 30 октомври 1939 г. в София. През 1963 г. се дипломира като химик-производствен профил в Химическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. През същата година постъпва като специалист-химик в Института по органична химия на БАН, където преминава целият му научен творчески път. През 1972 година защитава кандидатска дисертация, а през 1989 г. – дисертация за научната степен „Доктор на химическите науки“. В продължение на повече от 10 години ръководи лаборатория „Химия на природните вещества“ в Института по органична химия с Център по фитохимия, два мандата (до 2007 г.) е председател на Специализирания научен съвет по органична химия и органична технология при ВАК, а последните две години – член на Научната комитетия по химически науки на ВАК.

Най-характерното за Симеон Попов като учен беше неизчерпаемостта му любопитство към заобикалящия ни свят и преди всичко към химията на живите организми. Насочваше се към въпроси, които могат да бъдат решени чрез химични изследвания в актуалните гранични области на химията с медицина и биология, като химична екология, хемотаксономия и химия на лечебните растения. Интересът му към природните съединения го водеше отвъд определянето на структурата им, в което беше майстор, към разкриване на тяхната биогенеза, на ролята им за функционирането на живите организми и за осъ-

ществяването на екологични взаимодействия. Обекти на неговите изследвания бяха висши растения и морски организми. Съвместно с проф. Никола Мареков, той провежда първите изследвания на иридоиди у нас. Симеон Попов постави началото и ръководеше изследванията и по химия на черноморските организми; включително изследванията на влиянието на екологичните фактори върху метаболизма на липидите в тези организми. Той бе безспорен авторитет с международна известност в областта на химията на стеролите – изследванията му са довели до откриване на голям брой нови структури в морски организми.

Неговата изобретателност и фантазия бяха насочени и към намиране на оригинални решения на възникващи в хода на работата затруднения. Често тези решения водеха и до методични приноси във фитохимичните изследвания. Той е пионер във въвеждането на маспектрометрията като метод за структурни изследвания на органични вещества у нас и автор на единственото учебно помагало по маспектрометрия на български език. Съществени са приносите му в прилагане на химичната йонизация с амини в маспектрометрията за структурни изследвания на природни вещества.

Едно от най-ценните му качества беше усетът към нова и актуална проблематика. В последните години от живота си той насочи интереса си към изследвания върху биологично активни вещества от гъби и към метаболомен анализ, едно от най-новите направления в химията на природните вещества.

Неговите над 265 научни публикации са впечатляващо постижение. И днес, няколко месеца след кончината му, продължават да излизат статии, в които той е съавтор. Безспорно доказателство за високата оценка на международната научна общност за изследванията на Симеон Попов е внушителният брой цитати (над 1200) на негови публикации в литературата.

Симеон Попов има и съществена роля в образованието и квалификацията на кадри в областта на химията на природните съединения. Едва ли има специалист в тази област у нас, който да не е научил нещо от него, особено за маспектрометрията. Той преподаваше в Софийския университет, специалности „Химия“ и „Биология“, имаше голям брой специализанти, над 20 дипломанти и 10 успешно защитили докторанти. Трима от сътрудниците му са доктори на химическите науки.

Освен забележителен учен, Симеон Попов беше и забележителен човек, с широка ерудиция и интереси, любител на природата, с очарователно чувство за хумор, всеотдаен, почтен и отговорен към работата, към колегиите и учениците си.

Симеон Попов ни остави своя сериозен, оригинален принос в химията на природните вещества. Неговото

пряко и непряко въздействие върху развитието на тази научна област и на химиците-специалисти в нея тепърва ще бъде оценено по достойнство. С неговата кончина научната общност претърпя тежка загуба.

В. Банкова

Чл.-кор. проф. Владимир Стефанов Кабаиванов

На 27 май 2008 г. почина един от най-видните представители на българската полимерна наука член-кореспондент професор Владимир Стефанов Кабаиванов. Той е роден на 27 май 1917 г. в с. Самоводене, Великотърновско. Завършва гимназия във Велико Търново. Учи в политехниката в гр. Бърно, Чехословакия, а през 1941 г. завършва специалността „Химия“ в Софийския университет „Св. Кл. Охридски“.

От 1 октомври 1945 г. е асистент в отдела по индустриална химия в Държавната политехника в София. През 1946–1947 г. специализира в Ленинградския технологичен институт. Специализира и във Франция. От 1948 г. чете първия лекционен курс по високомолекулни съединения.

От 1953 г. е доцент, а от 1960 г. – професор и в продължение на 18 години е ръководител на катедра „Технология на пластмасите“ в Химико-технологичния институт в София. Под негово ръководство са защитени над 30 кандидатски дисертации. Той е основател и 20 години директор на Научния център по специални полимери. В продължение на много години организира научно-техническите конференции по полимери, с участието на специалисти от много страни в света. През 1974 г. проф. Вл. Кабаиванов е избран за член-кореспондент на Българската академия на науките.

Научните му изследвания са в областта на полимерната наука, синтез на съполимери, строеж и стабилизиране на пластмасите, използване на полимерите в медицината, лепила за хирургически цели. Голяма част от научните му резултати са внедрени в производството.

Заедно с проф. Петър Новаков и доц. Христо Константинов той е откривател на секундното лепило „Каноконлит“, внедрено в промишлено производство в поделението на „Българска роза“ в Пловдив – с широко техническо приложение и в медицината, за което през 1982 г. е удостоен с държавна награда. През 1979 г. му е присъдено званието „Заслужил деятел на науката“.

Поклон пред светлата му памет!

Управителен съвет
Съюз на химиците в България